### 4. Laboratóriumi gyakorlat

# JavaScript a böngészőben gyakorlat

A gyakorlat célja: A Böngészőben futó JavaScript használata. A szükséges állományok letölthetőek a Moodle honlapról 04\_js\_browser\_lab.zip név alatt.

Az eseménykezelők beállítását két módon lehet megoldani:

- 1. Az előadáson bemutatott addEventListener() függvénnyel.
- 2. A második megoldás a gyakorlat állományai mellett található utils\_old.js fájlban található addHandler() függvény használata, ami általános régi Microsoft böngészőkre is működik. A fájlban a magyarázatok eligazítanak a függvények használatában, de nem fogjuk ezeket használni.
- 3. Az utils.js fájl elején található \$ függvény viszont hasznos minden esetben.

Az eseménykezelő beállítására vonatkozó példák megtalálhatóak az előadás példái (Moodle), illetve az ELTE tananyag példái között.

A laborhoz való felkészüléshez szükséges az előadáson megadott összes segédanyag, valamint az ELTE tananyag <u>A böngészőablak szolgáltatásai</u> című fejezetének néhány objektuma.

### **Tartalom**

I. A location és history tulajdonságok	. I
2. Időzítés	
3. CSS tulajdonságok elérése	.2
4. Összeadó példa	.3
5. Paragrafusok mozgatása	
6. Számláló 1	
7. Számláló 2	
8. Delegálás paragrafusokkal	
9. Billentyű események	
10. Táblázatok	

## 1. A location és history tulajdonságok

Olvassuk el az ELTE tananyag location objektumra vonatkozó alfejezetét.

4. Változtassuk meg a window.location objektum href tulajdonságát úgy, hogy az új elérési címet megkérdezzük a felhasználótól, miután egy adott HTML elemre kattint. Az elem legyen pl. egy paragrafus, amelyben ez a szöveg áll: "Ugrás". A lekérdezéshez használjuk a window objektum prompt () függvényét.

```
var addr = prompt ("Kérek egy webcímet:");
```

Mielőtt beírnánk a webcímet a href tulajdonságba, ellenőrizzük reguláris kifejezéssel, hogy http://nev.top alakú, ahol nev. ismétlődhet, top pedig felső szintű tartomány név (ro, hu, info,

stb.).

5. Írjunk az ugrás paragrafus elé és után még két paragrafust: "Vissza" és "Előre", és ugrassuk el az oldalt a history objektum back() és forward() függvényeivel ha ezekre kattintunk.

#### 2. Időzítés

Olvassuk át az ELTE tananyag window objektum időzítőire vonatkozó fejezetét.

1. Nézzük át a seconds.html példakódot.

A kód a window objektum <u>setInterval</u> (code, millisec) és <u>clearInterval</u> (id) függvényeit használja, amellyel időintervallumonként lehet egy függvényt meghívni. Módosítsuk a kódot úgy, hogy a szekundumok helyett a teljes dátumot írja ki fix hosszúságú mezőkbe (a mezők minden pislogásnál legyenek ugyanakkorák, hogy az oldal megjelenítéskor ne "ugráljon" ide-oda!

- 2. Az előadás DOM/setinterval\_cj.html/.js példában a pislogás clojure megoldással van megoldva.
- 3. A window objektum <u>setTimeout ()</u> függvényét használva, oldjuk meg az alábbit: Írjunk ki egy zöld színű paragrafust. Amikor a paragrafusra kattintunk váljon azonnal pirosra 4 másodpercig, utána legyen ismét fekete.

A paragrafus színváltásának módját megtaláljuk a style.html/.js példában, ha ezt módosítjuk megoldható a feladat.

## 3. CSS tulajdonságok elérése

Olvassuk át a <u>stílusok kezelésére vonatkozó fejezetet</u> az ELTE tananyagból. Minden HTML elemnek van egy <u>style</u> nevű tulajdonsága, ez egy <u>CSSStyleDeclaration</u> típusú objektumot tartalmaz. Ennek tulajdonságaiként jelennek meg a CSS tulajdonságok. (<u>a stílus beállítási lehetőségeket lásd itt</u>). Ennek tulajdonságaiként jelennek meg a CSS tulajdonságok, a neveket nem ugyanazzal a jelöléssel kell írni mint a CSS-ben. Pl., ha el egy paragrafusra való referencia, akkor az alábbi módon állíthatjuk be a stílusokat:

```
el.style.fontWeight = "bold";//CSS:font-weight helyett fontWeight
el.style.color = "red";
el.style.display = "block";
```

Tehát a CSS nevek "Teve" (*Camel*) jelöléssel érhetőek el. <u>Ezen az oldalon megtalálhatóak a jelölések</u>. A tulajdonságok értékei általában sztringek:

```
"red", "100px", "block".
```

1. A style.html/.js oldalt és a konzolt használva keressük meg a paragrafust, és ellenőrizzük le, hogyan jelennek meg a CSS tulajdonságok. Módosítsunk CSS tulajdonságokat.

Fontos: betöltés után JavaScriptből nem olvashatóak le direkt az elemről a html fejlécben (head elem) beállított stílusok, csak azok, amelyeket az elemeken levő style="..." tulajdonságban állítottunk be. Az aktuális kiszámított stílusokat a következőképpen kapjuk meg:

```
var el = document.getElementById("para");
var cStyle = window.getComputedStyle(el);
console.log("color:", cStyle.color);
console.log("fontSize:", cStyle.fontSize);
```

Ha a style.html/.js-ben a konzolban meghívjuk a getStyles(\$("para")) függvényt, akkor kiírhatjuk vele a fenti tulajdonságokat. A tulajdonságok számmal és névvel is indexelve vannak, ha lefuttatjuk a függvény/\*\*/közötti részét, akkor látni fogjuk ezt.

Miután JavaScrit-ből ráírtunk egy tulajdonságra, az elem style tulajdonságát használva, vissza is olvashatjuk azt.

- 2. Írjunk be még egy paragrafust, és az egyik paragrafusra kattintva tüntessük el a másik paragrafust az elem display tulajdonságának 'none' értékre való állításával. A következő kattintásra a paragrafus jelenjen meg ismét.
- 3. A runwin.html/.js példában a zöld dobozra kattintva, a doboz elindul a piros doboz bal oldala felé, és megáll amikor eléri azt. Módosítsuk a kódot úgy, hogy megállás után a második kattintásra a piros doboz lépegessen felfelé a zöld doboz bal oldalán, a harmadikra végig balról jobbra a piros doboz tetején, a negyedikre pedig térjen vissza a helyére a piros doboz jobb oldalán. Innen kezdve ismétlődjön a folyamat.

## 4. Összeadó példa

Módosítsuk az előadáson bemutatott plus.html példát úgy, hogy:

- 1. Oldjuk meg, hogy ha az egeret az input cellák fölé visszük (mouseover esemény) váljon a hátterük rózsaszínné (elem.style.backgroundColor="pink", ha elem a referencia az input elemre), és ha elvisszük az elem fölül az egeret (mouseout esemény), akkor legyen ismét fehér (elég, ha ilyenkor üres sztringet írunk a tulajdonságra, örökölni fogja). Ha az input elemen fogjuk ki az eseményt, az eseménykezelőben a this érték az elemre mutató referenciát tartalmaz. Mivel az eseménykezelő addEventListener()-el lesz hozzáadva, a kezelő első paramétere az esemény objektum, pl. e, ennek e.target tulajdonsága az elemre mutat.
- 2. Oldjuk meg, hogy az input elemek kiválasztásakor (focus esemény) váljon a hátterük (style.backgroundColor) halványszürkére (JavaScript-ben: "lightgray"), és a kurzor elvitelekor más elemre (blur esemény) ellenőrizzük, hogy valóban számot írtunk-e be. Ha nem szám, akkor írjuk át pirosra az elemben levő sztring értéket ("red" szín az input elemen). Ha a felhasználó kijavítja, és ismét szám van ott, legyen az elem tartalmának színe ismét legyen fekete.
- 3. Vegyük ki a + gombot, és akkor végezzük el az összeadást, amikor valamelyik cellában befejeztük a szám beírását és ENTER billentyűt nyomunk. A key.html példát tanulmányozva kideríthetjük, hogy milyen billentyű esemény és milyen kódot kell figyelni a megvalósításhoz

### 5. Paragrafusok mozgatása

A view\_para.html oldalban a bal oldali div elemben csak egy paragrafus jelenik meg láthatóan, a többi display tulajdonsága none. Oldjuk meg a következőket:

Az Előző és Következő gombokat nyomogatva, a forgassuk a paragrafusokat előre, illetve visszafelé

a bal oldali ablakban. Pl. A *Következő* gomb első lenyomásakor jelenjék meg a második paragrafus és tűnjön el az első, majd az *Előző* lenyomásakor ismét az első. A paragrafusokat körkörösen lehessen forgatni mindkét irányba, pl.: 1,2,3,4,5,1,2,...

Ha az előző pont működik, oldjuk meg, hogy a látható paragrafus előtt mindig jelenjen meg a paragrafus szekvenciában elfoglalt sorszáma: 1., 2., ... stb.

Ötlet: A gombok eseménykezelőjében keressük meg a bal oldali div elemet, majd annak a referenciáján hívjuk meg a getElementsByTagName() függvényt:

```
var bal = $("bal");
var p = bal.getElementsByTagName("P");
```

Ezek után egy p HTML elem tömböt kapunk, a tömb elemek értéke a paragrafusok referenciái. A tömb hossza a paragrafusok száma. Így meg tudjuk oldani a feladatot, ha az egyes paragrafusok style.display tulajdonságát átállítjuk, pl.:

```
p[i].style.display = "none"; // vagy "block" ha meg akarjuk jeleníteni
```

Az éppen kiválasztott paragrafus sorszámát egy globális változóban tárolhatjuk, vagy átírjuk az eseménykezelőt *clojure* megoldásra.

### 6. Számláló 1

Oldjuk meg a TAMOP tananyag 5. lecke végén található feladatot (a szamlalo.html fájlból kiindulva):

Készítsünk egy számláló komponenst:

- A számláló egy csak olvasható szöveges beviteli mezőből és két gombból (plusz, mínusz) áll.
- Az oldal betöltésekor kerüljön egy 0 a szám mezőbe.
- A gombok megnyomásával a szöveges beviteli mezőben lévő szám eggyel nő vagy csökken.
- Definiálj a szkriptben egy minimum és egy maximum értéket (pl. 10 és -10)! Ha a számláló eléri valamelyik értéket, akkor a megfelelő gomb ne legyen elérhető!
- Ha a gombokat hosszan nyomjuk le (pl. több mint 1,5 szekundum), akkor a számláló a
  gomb elengedése után automatikusan kezdje el az értéket változtatni felfelé vagy lefelé
  számolva a gombtól függően. Addig számoljon, amíg eléri a határértéket, vagy megnyomjuk
  az egyik gombot.

Ötletek: Egy gomb nem lesz elérhető, ha a disabled tulajdonságát true -ra állítjuk.

Az utolsó pont megoldásához használjuk a mousedown és mouseup eseményeket, valamint szükséges lesz a Date objektum használata:

```
var t = Date.now();
```

megadja a pillanatnyi időbélyeget milliszekundumban (1970. Január elseje itt is a referencia akárcsak a UNIX-ban). Pl. a mousedown eseménykor mentsük el az időt, és a mouseup eseménykor ellenőrizzük, mennyi időt volt a gomb lenyomva.

A gomboknak van egy click() nevű függvénye. Ha ezt meghívjuk a gombon, akkor kiváltódik rajtuk a click esemény.

#### 7. Számláló 2

A feladat előtt nézzük át ismét a window objektum <u>setInterval()</u> és clearInterval(), valamint <u>setTimeout()</u> függvényeit.

- a. A button\_timer.html sablont használva, írjunk eseménykezelőket a következők megvalósítására:
  - ha megnyomjuk a Start gombot, induljon el egy számláló, és növelje a szamlalo nevű mező értékét fél másodpercenként 1-gyel,
  - ha megnyomjuk a Stop gombot a számlálás álljon le,
  - a számlálást lehessen megismételni, ha a "Kezd nullától" jelölőnégyzet ki van választva akkor 0-tól, ha nem akkor folytassa ott ahol abbahagyta.

b. A HTML5 bevezette a range típusú input elemet (lásd a button\_timer.html fájlban). A sablon range eleme az értéket 100 és 3000 közt szabályozza. Oldjuk meg, hogy menet közben változtassuk a számlálás sebességét a range által megjelenített csúszkát húzogatva. A range elem értéke a value tulajdonságával olvasható le, és figyelhető rajta a change esemény ha az érték megváltozik.

### 8. Delegálás paragrafusokkal

Tekintsünk egy div elemet több paragrafussal (modify\_para.html). Oldjuk meg az alábbi feladatokat úgy, hogy eseménykezelőt csak a div elemre tegyünk (feladat delegálás). A paragrafusokra való kattintás eseményként megjelenik a div elemen is (buborékolás).

Az esemény objektum target tulajdonsága megadja az elemet amelyre kattintottunk, ennek indexét kikereshetjük összehasonlítással a paragrafusok listájában (amit megkapunk, ha a div alatti paragrafusokat keressük ki). A cél elem tagName tulajdonságával ellenőrizhetjük, hogy milyen típusú elemről jött a kattintás. Az egér esemény objektumnak van ctrlkey, shiftkey, altkey logikai tulajdonsága: ha ezek igazak, akkor kattintáskor le volt nyomva a Ctrl, Shift vagy Alt billentyű.

- Ctrl+kattintás: tegyük a paragrafust egy paragrafussal feljebb a szövegben. A cserét oldjuk meg a paragrafusok innerHTML tartalmának cseréjével. Az első paragrafus kerüljön a szöveg végére.
- Shift+kattintás: tegyük a paragrafust egy paragrafussal lejjebb a szövegben . Az utolsó paragrafus kerüljön a szöveg elejére.
- Ctrl+Shift+kattintás: Változzon meg a paragrafus háttérszíne (pl. legyen világosszürke) és legyen "szerkeszthető": modern böngészőkben minden szöveges elemnek van egy contentEditable nevű logikai tulajdonsága: ha ezt "true"-ra állítjuk az elem szerkeszthető lesz, tehát írhatunk a paragrafusba. Ha az átállítás után azonnal meghívjuk a paragrafus focus () függvényét, akkor el is kezdhetjük a szerkesztést. A szerkesztést befejezhetjük: ha elvisszük a paragrafusról az egeret (mouseout esemény) vagy ha más paragrafusra kattintunk a div elemben (és contentEditable="false"). Ha elvittük az egeret, kerüljön vissza az eredeti szín a paragrafusra.

## 9. Billentyű események

Három fontos billentyű esemény van a szöveges input elemeken: keydown, keypress, keyup ezek ebben a sorrendben jelennek meg:

- keydown: a billentyű lenyomásának pillanatában jelenik meg,
- keypress: a lenyomás után rövid idővel,
- keyup: a billentyű elengedésénél jelenik meg. Ennél az eseménynél érzékelhető az input elem value értékében az új karakter.

Az esemény objektum keyCode tulajdonsága tartalmazza klasszikusan a lenyomott billentyű által bevitt kódot tartalmazza, shiftKey, ctrlKey, altKey logikai értékek a megfelelő billentyűk állapotát. Egyes böngészők megadják az esemény objektumban a bevitt karakter kódot, pl. a Firefox a key tulajdonságban mint UNICODE sztring.

Jelenleg minden böngésző a lenyomott billentyű kódot az esemény which tulajdonságában is eltárolja. A keypress esemény esetében ez a bevitt kód a karakter kódja, a keydown és keyup esetében a lenyomott billentyű kódja (a kettő nem ugyanaz, pl. a lenyomása esetén a billentyű kód 65, a karakter kód 97). A billentyűk eseménykezelése eléggé különbözik a böngészőkben, lásd itt a keyCode tulajdonság leírásánál.

Input elemen való billentyű lenyomás esetében az esemény implicit következménye az, hogy a karakterkód bekerül az elem value tulajdonságának végére.

Az előadáson bemutatott key. html példával tanulmányozhatjuk a billentyű eseményeket.

**Feladat:** Oldjuk meg a TAMOP 6. lecke végén található feladatot: Készítsünk egy csak számokat elfogadó mezőt:

- Gépelés közben meg se jelenjenek a számoktól eltérő karakterek.
- A megoldás működjön minden olyan szöveges beviteli mezőre, amelynek szam stílusosztály be van állítva. Ezeknek a className tulajdonság értéke "szam" lesz.

Kiinduló HTML keypress.html.

#### 10. Táblázatok

Ismételjük át a HTML táblázat elem felépítő elemeit: table, tbody, tr, th, td. CSS-el megjelenített táblázatot tartalmaz a gyakorlat könyvtárában található table\_css.html példa. A HTML5 jelenlegi táblázat elem a Mozillánál itt található leírva: . Írjunk be kézzel is egy táblázatot, vagy használjuk a labor könyvtárban található példákat: módosítsuk a sorokat, oszlopokat.

Nézzük át a böngészőben felépített táblázat elem tulajdonságait és függvényeit, a Mozillánál itt: HTMLTableElement . A TAMOP tananyag is tartalmaz egy rövid leírást itt.

a. Oldjuk meg az 5. TAMOP lecke végén található feladatot: Adott egy három oszlopból álló táblázat. A táblázat felett 3 szöveges beviteli mezővel és egy gombbal. A gombra kattintva a 3 beviteli mező értéke új sorként szúródjon be a táblázatba. Kiinduló HTML: insert\_row.html .

Az új sort beszúrhatjuk HTML tr elemként megírva a táblázat innerhtml tulajdonságának utolsó 

 sztringje mögé, mint sztring, sztring műveletekkel. Vigyázzunk, a böngésző innerhtml tulajdonsága nem lesz pont olyan, mint a HTML szöveg: ha kiírjuk a konzolra, látjuk a különbséget (az oldal betöltése után var tab=\$("tab"); tab.innerhtml). A tbody elem, bár nem adtuk meg a HTML-ben mindig ott lesz a táblázatban.

**b. Táblázat szerkesztő:** készítsünk egy sorokat és oszlopokat összeadó táblázatot. Kiinduló HTML az előadás példái közt: event/edit\_table.html , tehát ez a pont meg van oldva. Olvassuk el a feladatot, nézzük át a b. pontot, és oldjuk meg a feladat c. pontját.

Jelenítsük meg a HTML-t a böngészőben. A következőket kell megoldani:

- A táblázat fehér cellái szerkeszthetővé változtathatóak legyenek (lásd alább), és valós számokat engedélyeznek majd beírni. A többi cella ne legyen szerkeszthetővé változtatható.
- A *Számol* gomb megnyomásakor az utolsó oszlopban és az utolsó sorban (mokaszin színű cellák) a fehér hátterű cellák sorok és oszlopok szerinti összege kell megjelenjen.
- A paradicsom színű cella az összes fehér mezőkben levő szám összegét fogja tartalmazni a *Számol* gomb megnyomása után.
- Szerkesztéskor a szerkesztett cella háttere váljon halványszürkévé (lightgray), és ha nem valós számot írunk be, akkor a cella szerkesztésének befejezésekor tegye vissza az előző értéket.
- A táblázat alatti msg azonosítójú paragrafusban jelenjen meg az utolsó elvégzett művelet, illetve itt jelenjenek meg a hiba üzenetek is: ezek pirossal: "Cella szerkesztve", "Táblázat újraszámolva", "Hiba: nem valós szám, cella nem módosult", stb.
- Ha elkezdtünk szerkeszteni egy cellát, de nem módosult a tartalma, az msg üzenet ne változzon meg.
- A táblázat celláiban ne jelenjenek meg két tizedesnél többel kiírt számok.

A HTML5-ben (modern böngészők) minden szöveget tartalmazható elem szerkeszthetővé tehető a böngészőben. Ehhez a HTML objektum contentEditable tulajdonságát kell "true"-ra átirni (így, szövegesen, mert HTML elemre tehető tulajdonság is, és vissza: "false"). Ugyanakkor az elemeken van egy isContentEditable logikai tulajdonság, amivel ezt az állapotot le lehet kérdezni. A különböző böngészők más és más beépített műveletet biztosítanak a szerkesztéshez, de a szöveget mindegyikkel át lehet írni. A tulajdonság átállítása után ajánlott az elem focus () függvényét is meghívni, és akkor az elem rögtön szerkeszthető. Ezek a tulajdonságok megtalálható a táblázaton és cellán is, tehát a feladatot meg lehet oldani úgy, hogy csak egy cellát szerkesztek, és úgy is, hogy az egész táblázatot.

Ötletek: a megoldás kidolgozásakor figyelembe vehetjük az alábbiakat:

- Eseménykezelőt amennyiben lehet csak a táblázat elemre érdemes tenni, és nem külön a cellákra.
- A táblázat elemnek van egy rows tulajdonsága, amelyik egy csak olvasható
  HTMLCollection tömböt tartalmaz a táblázat soraira való referenciákkal:
  var T = \$("tab");
  var rows = T.rows;
- Minden sornak van egy cells tulajdonsága, amelyik a cellákat ábrázoló HTML elemeket tartalmazza, pl.:

- var cells=rows[0].cells
- A sorokat ábrázoló elemeknek van egy rowIndex, a cellákat ábrázoló elemeknek pedig egy cellIndex tulajdonsága: ezek a sor és oszlop indexeket tartalmazzák (az indexek 0-tól indulnak).
- A celláknak van egy textContent nevű tulajdonságuk, amely a cellában levő szöveget tartalmazza.
- Vigyázni kell arra, hogy ha egy cella vagy a táblázat szerkesztés alatt van, akkor ha másodszorra jön egy szerkesztést indító esemény, azt nem kell kiszolgálni (pl. ha kattintással indítjuk az eseményt, és szerkesztés közben ismét kattintunk a cella szövegén belül, átvisszük a kurzort egy másik karakterre).
- A *Szerkeszt* gombbal el lehet kezdeni a szerkesztést, nem kell feltétlenül használni, el lehet indítani kattintással is a szerkesztést click eseményre is.
- A táblázaton és a cellákon is kezelhetőek az egér események (click, mouseover, mouseout, stb.), ezek a cellákról fel is buborékolnak. A billentyű események (keydown, keyup, keypress) és a focus, blur események viszont nem buborékolnak fel a celláról a táblázatra, csak a cellákon foghatóak ki. A cellákon történő focus és blur események kifoghatóak mint "capturing event", az esemény kezelőt ekkor külön kell beállítani az addEventListener metódussal, harmadik paraméter true. A change esemény nem jelenik meg a táblázat cellákon.
- A cellánként való szerkesztést el lehet kezdeni click eseményre, a cella otthagyását jelző blur esemény viszont nem buborékol fel a celláról a táblázat elemre, így két megoldás lehetséges. Első: a cellán kezeljük. Az erre szolgáló eseménykezelőt a szerkesztés elkezdésekor kell a cellára tenni, és levenni onnan, ha befejeződik a szerkesztés (a blur-t kiszolgáló eseménykezelőben). A másik megoldás a blur táblázaton való kifogása mint "capturing event".

#### c. Módosítsuk a táblázat szerkesztőt:

- Oldjuk meg, hogy ne lehessen újsor karaktereket bevinni a táblázat celláiba. A megoldott feladatban, be lehet gépelni egy számot két sorban is egy cellába, pl. 22 helyett:
   2
   2
- A kódban található egy táblázat HTML előállító függvény, createTable(). Ellenőrizzük le, hogy jól működik, ha hiba van benne javítsuk ki.
- A blur esemény kiszolgálása a megoldásban a cellákon történik, az eseménykezelő minden focus esemény lefutása során kerül a cellákra. Töröljük le a click() eseménykezelő eseményt beállító sorát (elem.addEventListener("blur", blur, false);), és oldjuk meg, hogy a blur esemény capuring event fázisban legyen kiszolgálva a táblázat elemen (a blur esemény nem buborékol).
- Oldjuk meg, hogy ha újsor karaktert ütünk az adatbevitel végén a cellába, akkor fussanak le a cella lezárásának és számításának funkciói.

• Az összeg számoló szamol () függvényben oldjuk meg, hogy a sorokat és cellákat az Array.prototype <u>forEach ()</u> (végigjárás) és <u>reduce ()</u> (összeg számítás) függvényeivel járjuk végig. Ehhez a rows és cells HTMLCollection típusú *array like* objektumokat tömbbé kell alakítani, a szükséges függvény az <u>Array.from ()</u>.